

Ristirahva Pühapäevalehes 1882–1901 ilmunud J. P. (oletan, et J. P. oli Juhan Peterson) kirjad. Kirjelduste järgi saab öelda, et need kirjad on saadetud Eesti-Haginski asundusest. Põhja-Kaukaasia: Medvežje maakond. Eesti-Haginsk. Stavropol. Eesti-Haginski palvemaja ja koolimaja. Palvemaja sisseõnnistamine (november 1883). Koolimaja sisseõnnistamine (november 1891). Eesti-Haginski kõrts. Ilmad. Saak. Viljahinnad. Põllupidamine. Kurgutõbi. Sarlakid. Belaja Glina. Pastor Karl Treufeldt. Rändamine Eesti-Haginskist mujale (Taga-Kaukaasiasse). Burna asundus (?). Hans E. ja Mihkel E. Kabala vallast. Ann Sark (Peet Sark'i tütar, Liivimaa kubermangust. Koolimaja vooderdamine (1894). Uue koolmeistri tulek (1894). Eesti-Haginski saksa perede arv ja nurin, nagu takistaksid eestlased nende laste koolitamist. Digiteeris A. Aule, kirjaviis muutmata.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 16), 18. aprill 1882, lk. 34

Kaukaasiast.

Sealt kirjutatakse meile Medweesha kreisist nõnda: Armsad Eesti wennad! Tähtsat asja pole just kirjutada, aga tahaksin teile teada anda, kuidas Jumal meid sel talvel aitnud üle elada. — Talw oli meie pool kergem, soem ja ka lühem kui aastal enne seda. Karja pidajad, kes oma lamba karjadega meie maa peale olid renditud, käisid enamiste läbi talwe väljas, kuna aga Neäri-kuu lõpul kari üks nädal pidi kinni hoitama. Aga meil Eestlastel ei olnud sellegi pärast asjad ommeti mitte seda wiisi, waid kulutasime ikka oma hea jagu looma toitu. Eestlased ei ole, nagu ise teate, mitte õpind ega raatsi oma looma nõnda waeweltada, kui Kaukaasia karja pidajad teewad, kelle käes loom ime wiisil waewa näeb. Meie püüame ikka wanal kodusel wiisil loome kaswatada ja hoolega ülespidada. Meil siin Stawropoli ja Rostowa linna wahe kohas olid läbi Küündla-kuu soojad päewad ja 20-mal Küündla-kuu päewal ei olnud kuskil enam lund näha ja selsamal ajal oli juba igalpool noor rohi oma nina talwe põuest välja ajanud. Aga 5-mal Martsil tuli uueste lund ja ühtlase lisas ka külma ja kõik kewadene ilu oli jälle kinni kaetud; siiski ei kestanud see kauemaks, kui wiieks päewaks, siis oli jälle lumi kadunud ja ilm soe. Kui neid ridasid loete, külap meil on siis künni töö enamiste lõpetatud.

Stawropoli linnas aga (160 wersta meilt eemal) ja teine pool seda linna, kus suurem jagu Eestlasi elamas on, olnud ilmad hoopis teised. Seal olnud palju lund ja ühtepuhku tuisku, mis wahest mittu päewa nii wägewaste möllanud, et 10 sammu peale midagi ei wõinud näha. Linnas olnud hoowid aina paksu lund täis ja maal saanud palju inimesi sellega otsa. Kord läinud üks mees oma naesega ligidalt metsast põletuse puid tooma, aga naad eksinud ära ja surnud senna. Kui neid leiti, siis seisnud surnud mees weel hobuse suu kõrwas püsti ja tema käed olnud kõwaste ree aisa ja rooma külge külmetand; mehe nina aga olnud peast ära ja arwatakse, et hobune wist rabelemisega hammustanud ära. Naene olnud ree ääres surnud aga hobune weel sugu hinges. Neli waest last jäänud neil surnud abielu rahwal järele. — Teine kord sõitnud wene küla

õpetaja, ehk nagu siin ööldakse: pop, oma perega kodust ära ja pidand St. linna sõitma; aga tuisu läbi eksis teelt kõrwale. Üks laps kadund juba enne ree pealt ära ja seda leiti kaugel eemal; teised surid oma ree peale ja hobusedki olid otsa saanud, kui neid leiti. — Niisamuti saanud otsa 2 jägri, kes linna ligidal jahil käinud. Ülepea on nende tuiskudega umbes 30 inimest St. linna ümber ärasurnud. — Meid on Jumal heldeste niisuguste õnnetuste eest hoidnud, selle eest olgu temale tänu! Aga teid, armsad wennad, hoidku ja kaitsku Jumal isamaal ja ta olgu ka meiega siin kaugel maal.

J.P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 41), 10. oktoober 1882, lk. 335

Kaukaasiast, Medweesha kreisist.

Armsad Eesti wennad! Siin annan teile jälle pisut oma poolt asjust teada. Ehk mina küll see kord teist kaugel elan, aga minu mõtted lendavad alati teie ja Isamaa poole, ja soowin ka kõigest südamest et Eesti isamaal ikka rahu Waim walitseks, kõige ülemate ja alamate wahel, sest see kinnitab teie elu ja seisuse põhja. — Suwi on jälle juba pea möödas ja põllu mehe suwine ja raske töö peaaegu seljataga, ja kõik tema ootus ja lootus Looja peale on nähtud, mis taewa Isa omast rohkest warast see suwi kellegile on jagand. Meile ka, tänu Jumalale, ei ole tema mitte oma armu kät see suwi kinni pidand. Suwi oli meie pool kaunis korralik; kewade wilja tegemise ajal olid väga korralikud ilmad, kord kuiwa ja soja, kord jälle wihma; wili tõusis nii, et lust ja rõõm oli waadata. Aga Mai-kuu esimeste päewade sees oli meile kuiwad ja palawad päewad; see pani rohu ja wilja kaswu sugu pärast kinni, ja jäigi seepärast rohi ja wili kasnamaks kui mööda läinud suwel. Aga sellegi pärast olid meil wiljad tänawu aasta ikka keskmise jau sees. Seemne järele wilja wiljaandmine ja keskmise kasu on meie pool järgmine: Lina seemned 30, nisud 25, rukkid 20, odrad 20 seemet. Hinnad on seekord meil nõnda: lina seemne tsetwert 10 rub. ja 10 rubla 50 kop., nisu tsetwert 7 ja 8 rub., rukkid 5 rub., odrad 4 rub. tsetwert ehk kuul. Wilja korjamine alustas meil 21. ja 22. Juuni kuu päewal, ja oli kõik see korjamise aeg kuiwad ja palawad päewad; wili oli aga lühikese poole; see andis siis ka kaunist jõudu tööle, et tuul maha ei saand rabada, mis siin imetihti ette tuleb. Wili sai küll iluste kuiwalt hunikusse kokku pandud põllu peale, aga siis tuli Juuli kuu lõppus mittu päewa wihma, see löi kokku pandud hunikud läbi märjaks, ja pani palju wilja kaswama, ja saatis seeläbi palju kahju. Nii kui armsad Eesti wennad ise teate, ei ole meil mitte reialusi, nagu teil on, kus al omad wiljad peksate, waid meie peame aga üsna lageda wälja peal omad wiljad ära peksma. Mis taewast wihma piisuke maha tuleb, see meie wilja kastab. Seda aga ütlen et siin alati neljas jagu wilja ära kaub ja kolm jagu kätte saad; wihm mäendab, tuul puhub ja lahutab mööda wälja ja nõnda sünnib kahju. Selle maa wilja korjamine nõuab masina jõudu et aga ruttu walmis saaks, sandi ilmade käest, siis läheks kõik paremine kor-

da. Aga et meil see kord seda jõudu ei ole, seesugusi põllu riistu muretseda siis peame aga ise oma kätte jõuu ja rammuga tööd tegema, kuidas Jumal kellegile jõudu ja terwist annab. Palju terwist soowides jätan teid armsad Eesti wennad Jumalaga! J. P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 3), 16. jaanuar 1883, lk. 19

Kaukaasiast Medweesha kreisist

Armsad Eesti isamaa wennad! Siin tahaksin jälle oma poolt asjust natuke teadustada, sest et mind armastus sunnib. Mul on alati väga rõõm kui ma teie elust ja sündinud asjusi teadust saan, aga kui mitu korda kurwad ja pahad asjad ja teud kuulda on, siis tahaksin ka weel siit kaugelt maalt hüüda: püüdke niisugust armastust isekeskes pidada, et teie elu kõiges headuses õitsema hakkaks.

Seekord kuulutan aga väga kurbi sõnumid omalt poolt. Püha Jumal, kes õige kohtumõistja, on meie laste peale oma isaliku tahtmist mööda rasket nuhtlust pannud. Sest kurgu haigus teeb väga waljust oma tööd, ja saadab palju lapsi hauda. Augusti kuu esimeste päewade sees hakkas juba see tõbi sisse rändanud sakslaste laste seas möllama, ja kestab ikka ühte lugu edasi. Sest meie külas on ka sakslasi elamas. Augustist wiindama Tetsembrini on meie külast juba 50 last ära surnud, ühte kokku Sakslaste ja Eestlaste seast. Kõige ruterast see haigus suretab 3 päewa pärast, ja kõige kauem haiguse aeg on 8 päewa, siis suretab; vähä on, kes sest haigusest terweks saawad kui kord juba selle käes on. Kõige wanem laps oli nende seas 15 aast. wana, kes juba on ärasurnud. Ehk küll tohter iga päew oma nõuu ja rohtude abiga püüab haigust waigistada, siiski on kõik asjata. Kord pidas R. O. meie külas oma tütrele pulmad, kelle rõõmust ka mina osa wõtsin, ja kus kõik tema lapsed terwed olid, wiie päewa pärast suri nende 10 aastane poeg; olime seda matmas, juba selle aja sees oli teine 4 aastane poeg ära surnud, ja jälle üks nädal edasi siis suri nende 2 aastane tütar. Nõnda olid siis need wanemad kahe nädala sees neljast lapsest ilma jäänud. (Issand kinnitagu neid.) Mitmes peres, kus aga üks ja kaks last oli, ei ole enam ühtki olemas. Meist wiis wersta eemal on teine küla, seal murrab surm ka väga palju lapsi maha ja saadab hauda; ühel päewal on aga ühe korruga ühest majast 3 puusärki ära kantud, ja teine päew peale selle weel üks. Mis küll nende wanemate süda tunneb, seda teab iga üks, ja iseäranis kel omal lapsi on. Niisama on ka siin ümberkaudu wene külades; meist 35 wersta eemal on suur wene küla, kus peale 1000 rewisioni hinge sees elamas on. Seal peab igapäew 8—9 ja 10 last maetama, ja räägitakse, et seal juba mittu sada last surnud on. Nõnda on siis meie pool rohkeste leinamist.

Issand aga ütleb: „laske lapsuked minu juure tulla, niisuguste päralt on Jumala riik!” — „Ja mis mina teen seda ei tea sina nüüd mitte, aga pärast seda

pead sina teada saama!” — Kurwa südamega jätan teid armsad wennad, Is-sanda rahu Jumalaga!

Ilmad on meil tänini kaunis soojad olnud; aga 5-mal Tetsembril oli juba esimene külm ja seda oli kohe 12 kraadi.

J. P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 22), 29. mai 1883, lk. 174

Kaukaasiast Medweesha kreisist.

Armsad Eesti wennad! Kõigest südamest soovin teile head rahu õnne ja õnnistust oma Isa maal. Ja palun teid, kui soovite, et ma wõiks teile jälle siit kaugelt maalt ja kauge maa ilmadest ja asjadest juttustada. — Omas wiimses kirjas kuulutasin ma oma poolt kurbe sõnumid, see üle, et kurgu haigus meie lapsi armuta hauda wiis. Nüüd aga Jumalale tänu, on ta seda haigust oma püha nõuu mööda ära keelnud, sest wiimane laps suri meil selle haigusse 15-mal Jaanuaril sel aastal. Meie küla weike kogudus kus praegu ilma Sakslasteta meid Eesti rahwast sugu peale kolmesaja hinge elamas kõik lapsed ja wanad ühte kokku, on möödaläinud 1882-mal aastal weiksemast jäänud selle kurgu haiguse läbi. Kui meie oma weike koguduse terve aasta sündinud ja surnud kõrwu üles paneme, siis on see näitus kohe käes. Aastal 1882 sündis meie koguduses arwata 310 hinge kohta 20 last, aga surnud nende hingede arust 40 hinge. Ja weel aasta enne seda, see on 1881 aastal suri meil aga 3 ainukest hinge. Waata nüüd armas sõber, kas Jumala maailmas iga tahes ja igal pool alati ühesugune õnnistus on. Ei ole mitte. Ja üks Önnistegija tähenda ka pühas kirjas, et Jumala riigiski seesama lugu, et seal on ka nisu ja umbrohtu. Ja meil põllu meestel on jo see iga päew, kes me põldo harime, selgeste näha. Aga kui Jumal tahab üht põldu õnnistada, ehk rahwa sugu kuski pool sigineda lasta siis ei wõi ükski tema püha nõuu ära keelda, ega tema tahtmist kõrwale saata; Jumala käest tuleb kõik, ka karistused mis meie lihale rasked ja wastu meelt on. Siiski meie ei wõi sellepärast Jumala wastu nuriseda ja öölda et ta meid liiast on kurwastand, ehk karistand. Ei milgi kombel! Waid mis Jumal teeb on hästi, ei meie tohi ta üle kohut mõista, kes me tema armust elame, ja saame kõik mis tarwis on. — Ilmad olid mööda läinud talwel kaunis külmad, ehk kül lund pisut oli. Imeks on panna küll, kui meie Kaukaasia maal, mis kül enam soojaks kui külmaks maaks nimetakse seesugust külma kuuleme, kui meil siin see talwe oli; see oli 7-mal Nääri kuu päewal, 1882 aastal just päewa tõuso ajal kui meil 28 kraadi külma oli. Oli paar tundi edasi läind, ja päew kõrgemale tõusnud, siis oli 8 kraadi kohe tagasi. Lund oli sellegi pärast arwata keskmise talwe kohta; ligi 2 kuud saime reega sõita, ilma et wankri oleks olnud tarwis pruukida. 25-mal Küündla kuu päewal alustas juba kaunis soojad päewad, aga Paastu kuu esimestes päewades lisas jälle külma, ja kanged külmad ja wilud tuuled puhusid üle lageda maa ja wilja põldu, mis

läbi kartsime oma taliwilja orastele suurt kahju saama, sest et maa väga kuiwaks oli saanud külma läbi. Künni töö alustas meil 19-mal Paastu kuu päewal ja kestab wist 30-ma Jüri kuu päewani, praegusel põllu töö ajal on meil nii külmad ilmad, et kasukast ei läbe sugugi seljast ära panna. Esimestes päewates kui künni töö alustas, oli meil kuiwad päewad, aga nüüd Jürikuu sees, iseäranis enne suurt, ja just suure nädala sees oli meil enamast iga päew wihma, ja nii külm, et wälja tööd sundis enne õhtud seisma jätma. 15-mal Jüri kuu päewal oli weel pisut lund wihma seas tunda. Seesugune külm sadu ei anna aga rohule ei mingisugust kasu jõudu, waid igal pool on aga näha, nii kui oleks rohul ja orastel üks waew kus al naad kinni seiswad. Jumal teab aga ise, missugust aastat ja suwe ta meile saadab, ehk missugust õnnitsust meile põllust annab. Iseäranis oleks aga küll soowida, et Jumal meie nõuu ja ettewõtmise pärast see aasta laseks meie põllud oma jägu wilja kanda, ehk meie seda wäärt ega teeninud küll ei ole. Sest meie tahame Jumala abi peale lootes tänawu suwi hakata Koolimaja ehitama, kellest meie tänini weel ilma oleme olnud, sest seia maale on saanud Jumala teenistus ühes ruumikas ja tühjas talu peremehe majas peetud; sest kuues aasta on meil küll juba siin selle koha peal elada, aga esimesed aastad kui meie seie asusime elama olid väga wae- sed wilja kasu poolest, ja selle pärast ei olnud ka seesugust suurt ehitust mitte wõimalik ette wõtta. Nüüd aga Jumal lasku korda minna, on see töö alustus käes. Palwe ja koolimaja saab ühe katukse alla tehtud, nende ruum ja suurus saab 30 arsinat pitk ja 15 arsinat lai olema wäljast poolt. Ja arwame et tuleb 2000 rubla maksma kui walmis saab, sest siin lagedal maal on kõik ehitus- material väga kallis. Seda ehitus raha saab iga hing 5 rubla maksma olgo see laps ehk wana, meeste ehk naeste rahwas, ja kui weel puudus tuleb, siis lisa- me weel hingede peale juure, sest pisut on, mis enne selle tarwis on korjatud ja tallele pandud. Issand lasku aga armust seda tööd ja ettewõtmist meie juu- res korda minna, ja niisama ka igal pool olgu see ristirahwa ehk paganate seas ja maades. Kui aga Jehoowa ei ehita koda, siis näewad ehitajad ilma aegu seal kallal waewa. Issanda sees armastud Eesti wennad jättan teid Ju- malaga.

J. P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 47), 20. november 1883, lk. 374

Kaukaasiast, Medweesha kreisist.

Sõbralikust käest saime sealt kirja, nende sõnadega:

Siin annan kõige armsa Eesti wendadele oma poolt natuke teadust. Ilmad olid meie pool see suwi väga kuiwad ja palawad, sest niisugust palawat ei ole meie weel palju enne siin näinud, kui tänawu. — Kewade wilja tegemise ajal oli meil küll enamast iga päewa wihma, aga Juuli kuu esimestes päewades jäid ilmad järsku kuiwale, et kõik heina ja talwe wilja kasu jõuu kinni pani,

aga suwi wiljad pidasid siiski rohkem kuiwa wastu ja andsid ka oma täie paraja wilja. Jaani päewast kunni Mihkli päewani on meil aga kahele korrale pisut wihma sadanud; alati kanged tuuled ja kange tolmu tuisk, nii et maad ega ilma ei näe. Seemne järele andis meil wili wälja, arwata keskmise wilja järele: Talwe ja sui nisu 10 seemet, rukkid 12, odrad 18, lina seemned 16, kartuhwliid 2 seemet. Hinnad on järgmised: talwe ja suwi nisud 8 rbl. tsetwert, rukkid 5, odrad 4, lina seemned 11 ja 12 rbl. tsetwert, kartuhwli tsetwerik 70 kopikat. Kõige palawamad päewad oliwad meil 13-mal kuni 16-mal Juulil; 14-mal Juulil oli 48 kraadi palawat, sest maa ja tee tolmu oli nende päewade sees nii palaw ja tuline, et paljast jalga ei wõind senna peale panna, ega seal seisastada kus rohu kontsa ei olnud; tee tolmu oli nii kui lee tuhki kust hiljuti tuli ära kustund. Üks raud asi, olgu mis tahes, kui see juba ühe poole tunni kesk päewa aegu päewa käes maa peal oli, siis palja käega enam ei wõinud temast kinni hakata, et sa teda käes hoides oleks 10 sammu edasi astunud; seda ei wõinud. Praegu ehk küll juba Septembri kuu, ja Mihkli päew selja taga, ei ole mitte üks talwe wilja orakse otsuke weel ülewel, kõik seeme mis juba rohkem kuu aega maas olnud, on nii kuiw mulla sees, kui tottiskis ehk salwes. Muude iseäralikude õnnetuste eest on meid Jumal see suwi armulikult hoidnud, mis küll meie ümberkandu elaw, wene usu rahwas on pidand tundma. Meist 40 wersta eemal põles ühes wene rahwa külas, Augusti kuu sees, 35 peret ära ja see päew olnud kange tuul; piibust on aga tuli wälja läinud, ja seda kahju rahwale teinud. Eks pea siis ütlema: oh sa wa üleannetu suitsu riist oma mõrru suitsuga, kui palju kahju oled sa teinud, ja teed weel ikka! Teise weel suurema õnnetuse on Jumal lasknud tuule läbi sündida 26-mal Juulil 1883. Meist sugu peale 100 wersta eemal wasta õhtut, Stawropoli ja Rostowi linna wahe kohas, seisab Beelaklinko küla, kõige suurem Stawropoli kubermangus, ligi 9000 rewisioni hingega. On olnud 26-mal Juulil sel aastal nii kange tuul, et on lahutand 1188 hoonet (laudad, kuurid ja elu hooned kõik kokku nii palju) ja wälja pealt ajand ja wiinud ära 13,128 wilja kapna (igas kapnas on 60 wihku), heinu wiinud tuul ära wälja pealt 1581 koormat. Kõige suguste karja loomade seasi kõik kokku saanud otsa ja kadund 772 tükki. Kiriku katukse ja torni lõhkund ära ja loopind ristid maha. Kõik seda kahju arwatakse 349,500 rubla eest olnud olewat. Surma on aga 2 hinge saanud, 1 kesk ealine naene, ja 1 wiie aastane pois. Ja sellsamal ajal lahutas tuul ja lükkas ümber Pissanokopski külas 20 puust tehtud tuuleweskit, nende kahju 12,600 rubla; seal külas ei ole see tuulispask mitte küla peale juhtunud, waid on küla kõrwest läbi läind, kus weskid seisnud. Stawropoli wedomostis ehk seitungis oli see ülewel.

J. P.

Kiri Kaukaastast Medweesha kreisist.

(8-mal Martsil kirjutud.)

Armsad Eesti wennad ja pühapäewa lehe lugejad! Rahu ja õnne soovides annan teile siit kauge maa tagant jälle mõne sõna oma poolt Jumala ilmadest, ja ka muudest sündmustest teadust.

Talwe meie pool hakkab juba pea selga pööрма, sest igalt poolt on juba näha, et kewade ukse ees seisab, ja kui kõige armsam sõber kät pakub, ja iga mees ehitab hoolega põllu riistu, kellega jälle wõib mullast kulda wälja saata. Suurt külma ega tuisku see talwe meil küll sugugi ei ole olnud, ega ka wäga liiate ega pitkalt lume aega; alles kaks nädalat enne Jõulu tuli meil pärisest lumi maha, ja 23-mal Januaril uuel aastal läksid karja loomad jälle wälja, ehk küll siiski weel tükati lund oli; aga siiski tuli weel Webruari kuu keskmiste päewade sees uuest kaunis kord lund ja ühtlase ka küla, ja pidas peale nädala meil weel loomad kodu; nüüd on aga juba kaunis soojad päewad, ja kõik karjad käiwad täiest wäljas. — Muidu elab rahwas meil ikka niisama kui igal pool ilmas. On neid kes armastawad isekeskis üht meelt ja armastust, ja kirikus käimist; teised jälle peawad kõrtsis käimist ülemaks asjaks kui miski muud, ja püüawad mitmeid, neid kes nende seltsi ei anna, taga kiusata kus aga iial wõimalik on. — Mööda läinud minewa aasta lõpul lõpetasime oma suurt tööd, ja saatsime Jumala abil seda korda, see oli Palwe-maja ehitus. Nii kui ma minewa aasta, kui meie seda tööd alustasime, kord pühapäewa lehe läbi teadustasin, et meie see suwi hakkame Palwe-maja ja laste koolimaja ehitama. Mõlemad pidid ühe katuse alla tehtama. Aga kui wundamenti kiwid said paigale pandud, näitis asi, et kahe kohta ruum kasinaks jääb, ja et wäljastpoolt ringi enam suuremaks teha wõimalik ei ole; siis jäi koolimaja seal juures tegemata, ja sai kõik see ruum üheks Palwemajaks tehtud. Tema suurus seestpoolt on nõnda: pitkus 28 arsinat, laius 13 arsinat, kõrgus kesk laest põranda peale 8 arsinat, lagi on ümmargune wõlwe moodi tehtud; koor seisab teises otsas, kust alt pea-uks läbi käib; altar, kantsel, kõik on oma seatud koha peal ja ilusti tehtud. Kõik ehitus puud said enamast Rostowa linnast toodud, mis meist ligi 200 wersta eemal on, ka wundamenti kiwid said 100 wersta tagast toodud, sest et siin ligemalt kiwa saada ei ole. Kõik see materjal, töö-päewad ja meistri palk kokku arwates maksab meie Palwemaja 3000 rubla. Armsal ja pühalikul seadusel sai ta õpetajast C. Treufeldtist 24-mal Nowembril minewa aasta sisse õnnistud, kus juures iga usklik hing südamest liigutud sai; ka koori lauljad ilustasid oma lauluga seda pühitsemise tundi.

Teadustan ka weel ühest hirmsast mõrtsuka tööst, mis 7-mal Januaril öösel Stawropoli linnas sündis. See olnud kohe õhtu warsti peale ehakustumist, kui ühe kaupmehe kutsar seda hirmust tööd ette wõtnud, ja oma peremehe tüdruku esite tallis ära tapnud. Siis ta teinud aida ukсед lahti, mis hoowi peal olnud, ja läinud ja öölnud herrale, et ei tea kas on aidas wargaid wõi mis asi see

on, et aida ukсед lahti on. Kohe tulnud herra seda asja vaatama, aga mõrtsukal olnud juba wiie naelane kuul käes, kellega kohe herrale pähä löönud hoowi peal, ja teda ära tapnud, ilma et keski oleks kuulnud. Selle peale ta läinud teist kord tuppa tagasi ja tapnud seal prouad ja kolm wäetimat last ära. Kaks wanemat on aga sel ööl kodunt ära olnud, need on siis sell wiisil järele jäänud. Kõige wiimaks pannud siis kutsar kaks hoost ette ja wõtnud sealt mis ta ise arwas ja kätte sai, pannud peale ja läinud minema; õnneks saadi aga mõrtsukat kätte, kes juba wersta nelikümmend linnast ära oli sõitnud. Mis palka ehk trahwi ta saab, ei tea mina, aga hirmus ja küll, kui üks hing niisuguse kurjuse sisse annab ja mitte selle peale ei mõtle, mis waese suremata hingega wiimaks peaks saama. —

J. P.

Nõnda käiwad need meie armsa kirjasaatja sõnumed. Soowime, et meie wennad kaugel maal oma koguduse-kojast, mis naad endile ülesehitanud, et seal omad hinged elu-sõnaga toita, — palju õnnistust ja hinge kasu saaksid. Olgu Jumala Püha Waim seal neid walgustamas ja nende hinged taewa rahuga täitmas. Wäga armas on see, kui hingede eest hoolt kantakse ja lastele ja laste lastele seda paika walmistakse, kus Issand oma ewangeliumi läbi neid wõib õpetada. Kaugel maal on meie wennad hoolsamad selle poolest, kui mittu hinge siin kodumaal, kes oma usku mikski ei pane ja seda armuandi mis käes on, halwaks peawad ja kõrwale heidawad. — Meie usuwennad kaugel maal on teise usu rahwa seas seal nagu weike saarekene suures meres; aga nemad peawad kinni, mis neil on! Seda teame, et Jumal ei jäta õnnistamata neid, kes truuid ja ustawad on!

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 52), 23. detsember 1884, lk. 421

Kaukaasiast Medweesha kreisist.

Armsad ja kallid Eesti wennad, ja pühapäewa lehe lugijad! Küll leian alati selle armsa lehe seest teie elust ja olust; ehk wahest ka rahwaste elust santust kuulda on, siiski kuuleme ka ikka rõõmuga, et weel mitte armastus Eesti wendade seast ära ei ole kustunud; iseäranis kiituse wäärt asi on see, et ikka ülemate ja alamate seas armastus ja kokkulepimine seisab, mis rahwaste ja kogu waldade elu kinnitab ja põhjendab jäädawaks kasuks weel laste-lastele. — Siin annan ka teile, kallid isamaa sõbrad oma poolt ilmadest ja rahwa elust pisut teadust; sest et sellest juba hulk päiwi mööda jõudnud, kui wiimaks meie poolt sõnumid saite. Kõrgest kiidetud taewane Isa, kes kõik tuuled ja pilwed saadab, ja kõik rikkad ja waesed toidab ja üles peab, on ka meid siin kaugel maal käes olewa aasta armulikult hoidnud, ja tarwilist peatoidust annud. — Ilmad olid kaunis korralikud, ei olnud liiast palawat, ega kuiwa, ega ka wihma; aga siiski nende seast kuiwal oli kõige laiemat õigust, kõige maast tärkawate taimete ja rohu üle, mis läbi ka meie heina ja wilja kasu seda kõige

paremat saaki ei annud. Selle üle mitmed tänamata nurisesid, kui oleks meil õigus oma taewa Isa käest alati seda kõige paremat saada, ja ei tule meelegi, et meie seda wäärt ega teeninud ei ole, waid selgest armust saame. — Küll peaks iga risti wend ja õde, kes meie Jumala armust elame, ka selle peale waatama, et kus on siis meie headus oma Jumala wastu, et meie aga alati tema käest kõige paremat ja rohkem tahame saada. — Wilja hinnad on meie pool kaunis madalad; kõigeparemad lina seemned makswad 9 rubla setwert, kõige paremad nisud 7., rukkid ja odrad 4 rubla setwert, kartuli setwerik 30 ja 35 kop. —

Kõik üleüldne wilja kasu on keskmist saaki annud põllumeestele, ja ühestki töö waewast ei ole keski mitte ilma jäänud, kes rohkest külwand, see rohkest leigand. — Ka mööda läinud kewade tuli meile Eestimaalt rahwast mõnda head peret sisse, mõned oma tahtmise järele, mõned jälle omaste kutsumise järele; mitmed on meie kohast süüd leidnud ja ette wenemaale tagasi läinud ja wõib olla ka Eestimaale tulnud. Et maad, mis Jumal loonud, ja kus iganes inimesed elawad, ühesugust pilti ei kannu, teab iga sõber, aga ometegi ei sünni selle asja pärast loodud maad teutada kelle aluse Jumal ise oma sõnaga kinnitand ja temale piiri määrand. Üks tänamata, kes kallist Jumala sõnast hoolimata oma pimeduse teed edasi samub, ei pane iialgi Jumala tegewusest ja heldusest tähele, waid kui elaks ta ise omast jõust, olgu kodu ehk kaugel. — Mina, kes ma need read kirjutan (ja juba mõndagi kohta näinud ja elus proowinud) ütlen sulle, armas sõber, kui sul omal elu koht ja paik käes on, ja sa wähegi elada wõid, ära siis mine ilmast head otsima; ilmast head ei wõi sinna kätte saada, taewas, seal on hea ja rahu maa; kes sinna jõuab saada, see on head kätte saanud. Ka Taawet ütleb 37 laulus 3 salmis: Looda Jehoowa peale ja tee head, ela omal maal, ja toida ennast rahu sees. — Ka iga usklik sõber peaks küll selle üle omas südames kurbdust tundma, et armsal Eestimaal seesugusi mehi üles tõuseb, kes kallist õndsaks tegewat Jumala sõna põlgawad, ja Piibli raamatud halwaks panewad. Ka seesugusi paha waimuga mehi on meie sekka mööda läinud aastatel tulnud, kes wäga mõistwad tühja ilma tarkust rahwale seletada, ja sealt seest risu ja murdu Jumala sõnale kui paisuks ette seada. Kord juhtusin ka mina seesuguse pahast waimust aetud tarkuse mehega jutule omas majas. Jutuks tuli meile kõige enne laulmisest ja laulu õpimisest, mis ka tema wäga armsaks, ja rahwa äratajaks kiitis, ja ta ütles edasi: küll nüüdsel ajal Eestimaal laul õitseb, ja weel iseäranis pasunate koorid, et wist inglitki taewas paremast ei wõi mängida; ja sealsamas ütleb jälle teise sõnaga naerdes: wõi kas neid ongi, kes neid on näinud, ehk nende laulu kuulnud. Selle tema sõna peale jäin mina mõttes wait, ja tuli mulle Õn-nistegija sõna meele: nende wiljast peate teie neid tundma. Juttu jätkuks kiidab weel edasi ja ütleb omal ühe hea raamatu olema, mis ta ka selle peale taskust ära wõttis; raamatu lahti tehes nägin mina kohe, et see mitte trükitud raamat ei olnud, waid kirjutud; aga oh imet, mis ma sealt kuulsin, täis kiriku ja õpetajate sajatamist, ja selle pühitsetud ammeti teutamist, üht ja teist moodi kokku seatud, nii et see hirmus weider kuulda oli. Kõik seda kuuldes, kohkus minu meel ära ja ma mõtlesin iseeneses, kuis wõib üks inimene seesugust teutawat sõnu selle ammeti wastu öölda, mis Issand ise Apostlite läbi on seadnud ja rajanud juba ammust ajast, ja kas see on see kiidetud waimu hari-

dus? Kõige wiimaks küsisin ma, et kust selle raamatu oled saanud? See on ühe targa Eesti sõbra kirjutud, oli vastus! Siiski sain wiimaks kuulda kelle kirjutatud ta oli, mis siin küll nimetamata jääb, sest et ta juba Jumala kohtu ees on. Waene pime tarkus. — Selle ajani ei juhtund meil enam sõbraliku kousolekut, waid aga siin ja seal mitmete seas, kellele ta ikka seda jõledat tarkust seletas. Kord juhtus jälle, et ta umbrohtu külwas abielu seisuse kohta, ööldes, et laulatamine muud ei ole kui rahwa wangitsemine; ja kiitis, et mitmel pool wõõra riikides enam laulatamist ei ole, waid aga ainult ilmliku kohtu ees saab „aja peale” kinnitud^{*}); selle peale ütlesin mina, et mis see muud on, kui pimeduse wõimus! Aga paha meelega ütles ta see peale teist korda: see on walguse wõimus! aga sina oled pimeduse kütkes weel kinni, sina ei tea kedagi, ah sina usud Piibli raamatud. Usu peale kui tahad, aga mina ei usu! olid wiimased sõnad. Ka seda lehte, armas sõber, mis sa praegu loed, ei salli need targad mehed siin, sest see olla Jumala sõna ja õpetajate leht. Jumal olgu ise armuline ja andku iga ühele omal ajal seda tundmist, et wõiksid aru saada, et meil tõest taewas üks Looja ja Lunastaja on, ja meie oleme tema rahwas. Oh millal saaksid kõik tuunistama: Sinu, sinu wastu üksipäinis olen ma pattu teinud, ja seda, mis so silma ees paha olen ma teinud; seepärast oled sa õige, kui sa räägid, sa oled puhas kui sa kohut mõistad. Taaw. laul 51 salm 6. Hoidku meid Jumal eba-tarkuse eest, see saadab rumaluse sisse. Aga tõeste igalpool on Jumala kartus tõsise tarkuse hakatus.

S—s, 30-mal Oktobril 1884. J. P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 21), 25. mai 1886, lk. 163

Kaukaasiast, Medweesha kreisist.

Stawropoli kubermangust kirjutab üks hea sõbr nõnda: Armsad Eesti wennad ja pühapäewa lehe sõbrad. Kallist rahu ja Jumala õnnistust soowin ma teile siit kaugelt maalt mõne aja pärast! Paljuks päiwi on sest jälle surma poole jõudnud, kui teile oma kirja läbi siit poolt asjusi olen teadustanud! Ja wahe ajal käisid mööda läinud aasta wäga palju Eesti maalt rahwast siit poolt kohtasi otsimas, ja wõib olla mõni ka otsis head ja kerget põlwe, mis siit ometi leida ei ole; nende rändajate läbi sai siis Kaukaasia teadusi rahwa suus laiali wiidud. — Kuidas mitmel muidugi teada, oli meil mööda läinud minewane sui wäga kuiw ja palaw kange keskhomiku tuulega, mis wiljad ja rohu ära kõrwetas, nii et heina ja ühtlase ka wilja saak wäga kasin oli. Palju põldusid jäi hoopis korjamata, ja palju oli, kust aga ainult seeme kätte tuli; pisut oli neid põldusid, kust ka 3 ja 4 seeme kätte sai; siiski karduhwliid sai mõni mees oma jagu, et wõis läbi saada. — Lund oli meil see talwe wäga wähe, aga siiski

^{*} Tark mees on walet rääkinud, kes teab kas meelega wõi oma rumaluses, et ta wõõra maade seadusi ei tunne. „Aja peale” paari panemist pole kuskil, waid kus kohtulik laulatus seatud on, seal on seegi „eluks ajaks” ja neiski maades pole kiriklik Jumala sõnaga laulatamine sellepärast mitte kadunud.

külma oli kõige külmemal ajal ka juba 18 kraadi; enamast läbi talwe olid hirmsad kanged tuuled, ja wahest tolmu tuisud, nii et silmi lageda peal lahti ei wõinud teha, ja oleks siis ka lund meil palju olnud, siis oleks wist mitmed majad lume alla matnud. Kõige rohkem tegi aga see kange tuul talwewilja põldudele häda. — Sügise püüdis ka igamees talwewilja maha teha nii palju kui kellelgi wõiwalik oli, aga talwine tuul puhus maad wäga kuiwaks ja kergeks ja puhus siis seda kergeks saanud mulda palju hoopis orakse juurte pealt ära, ja rikkus ja kuiwatas seeläbi palju orakse põldusid, kellest praegu juba näha on, et wist head leikust ei saa. Aga eks Jumalal ole helde nõu! — Kewadine põllu töö algas meil 12-mal ja 13-mal Martsil, ja loodame Jüri päewaks jälle oma põllutööga walmis saama. Just suure nädala sees andis helde Taewane Isa meile head wihmukest ja kastis meie maad ja põllud. Wilja hinnad on kauniste tõusnud: praegu maksab meil nisu tsetwert 9 ja 10 rubla, rukkid 8 ja 9 rubla tsetwert. Loomad on wäga alwad, nendest põllumehed miski hinda ei saa; paar härgi mis enne 90 ja 100 rubla maksid, maksab nüüd 50 ja 60 rubla, ja mis enne lehm 30 rubla maksis, maksab nüüd 10 ja 15 rubla ja niisama kõik loomad, ja asjad. Muidu elab küll rahwas wanas terwises, aga mitte kõik kindla põhja peal sest palju on kes tahawad jälle siit ära minna paremaid kohtasi otsima, sest siin olla wäga kuiw ja ei saa wihma. Wäga kahju, et üks inimene seda sugugi meelega ei tuleta, et Jumal kõik wõib, kui meie aga teda kardame, olgu kuiwa ehk wihma anda. Kallist rahu soowides jätan teid Jumalaga armsad Eesti õed ja wennad kodumaal!

J. P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 44), 2. november 1886, lk. 346

Põhja Kaukaasiast, Medweesha kreisist.

Wiimati saatsime armsa lugijatele palwe-kirja Kaukaasiast; nüüd oleme sealt-poolt weel sõnumid saanud, mis laiemalt sealt rahwa praegusest elust teadust annawad.

Armsad Eesti wennad, ja „Püha-päewa lehe” lugijad! Kallist Issanda rahu, ja tema õnne ja õnnistust soowides annan ma jälle teile siit kaugel maalt, rahwa elust, ja Jumala ilmadest teada. — Nii kui ma teile wiimaks teatasin, olid meil möödaläinud minewa aasta, wäga waesed ajad, kuiwa ja põua pärast. Aga tänawu, käes olewa aasta on meid Taewane Isa weel enam kuiwa ja põua läbi karistanud ja oma õnnistuse meist mööda lasknud minna. — Kaks kreisi põhja poolses Kaukaasias on tänawu aasta pea kõik ilma leiwata jäänud. Aprili kuu wiimaste päewade sees oli meil wiimaks ka niisugust wihma, mis ka orase ja rohu taimed kosutas, ja kewadise iluga maa kattis. Kaks nädalat enne ristipäewa oli meil ilusat kewadist aega näha, aga just ristipäewaks lõid juba kõik kohad kuiwaks ja rohi läks punaseks. Nii palju ka saime siis heina sugu pärast, kes jõudis enne ristipäewa teha; aga peale nelipühi ei olnud

enam palju heinaga tegemisi. Peale nelja kuu oli meil kuiwa, kus küll wahest aga ainult kaste maad niisutas.

Siin panen ma näituseks ise oma aasta-töö, ja põllu õnnistuse üles, et seda selgest näha wõib. — Minul on ühe hinge maa, ja see on siin kõige weikem peremees; neid on ka, kel 5 ja 6 hinge maad käes on. Minewa sügise tegin ma 2 tessatiinu rukkid, ja 2 tessatiinu nisu. Kewade tegin 2 tessatiinu sui-nisu, 1 tessatiinu odre, 1 tessatiinu linu seemnete tarwis, $\frac{1}{2}$ tessatiinu karduhwliid; seal oli siis weel kanepid, hernid, läätsi ja weel üht ja teist keedu-wilja. Aga kõigest sest külwist sain mina nüüd sügise ainult aga 6 setweriku rukkid, muud wilja miski mitte üks tera; sellest kuuest setwerikust maksin 2 karjat-sele, 4 jäi omale. Seal on siis see terwe aasta töö ja waewa palk; mis sellega wõib inimene aasta elada, ehk weel sügise maha teha. — Siiski tänu loojale, andis ta ommetegi 14—15—16. Septembril head wihma, ja kastis meie maad läbi märjaks, et praegu igal pool jälle noor rohi tärkab, keda öö külmad püüd-wad juba jälle ära näppistada. Peale wihma tegid rahwas jälle sugu wilja ma-ha, kes jõudsid weel seemet osta, ja kellel loome oli müüa, kust raha sai; sest ainult loomadest on meil weel see lootus oma ülespidamist saada, aga siiski ei ole kõikil mitte nii palju loome, et neist wõiwad oma perele aasta leiwa saada; mõnel on aga 3 ja 4 looma mis sest kõik saab; ja loomad on ka wäga odawad ja alwad. Hea lehm maksab 13 ja 14 rubla ja niisama kõik loomad. Wilja hin-nad on keskmised, rukki setwert maksab 9 rubl., nisu setwert 11 ja 12 rubl., odrad 5 rubla setwert. — Nüüd wõite siis armsad Eesti sõbrad sest ära näha kui waesed ajad meil praegu käes on, ja mis meel ees ja tulemas on, teab hel-de Jumal. Aga sellegi pärast peab tõsine ristiinimene ikka oma armast Juma-lat kiitma ja tänama, et meid seda wäärt on arwand oma armu witsaga karis-tada ja oma juure tagasi juhatada, kui meie teda ehk siin uhkes ja kurjas il-mas oleme maha jätnud ja temale selga pöörnud, kui üleannetumad lapsed, kes oma armsa Taewa Isa anded ei ole mikski pannud ja kurjaste pruukinud. — Küll ongi kurb ja hale näha, et rahwas mitte oma risti tasase meelega ei ta-ha kanda mis taewa Isa armust meie peale on pannud, waid rahwa seas on suur lahusus ja nurisemine, kui ei jõuaks helde looja meile edaspidi enam an-da mis meie ülespidamiseks tarwis läheb. See sõna on tõeste tõeks meie juu-res läinud mis ütleb kirjas: „Teie peate põgenema, kui ükski teid taga ei aja!” — Sest rahwas laguneb ühe ja teise poole, ja jätwad majad tühjaks; siiski jääwad enamast kõik wanemad asujad paigale, kõik need kes aasta wiie ja kuue eest seia tuliwad lähewad minema ühe uue koha peale, mis küll sugugi sündlik ristirahwa koht ei ole, ja weel liiategi Eesti rahwale. —

Sest see koht seisab päris kõrge lume mägede sees, kuhu aga praegu ainult ratsa hobusega ja jala wõib sisse minna, ka nii kitsas on see jalg tee seal mõ-nes kohas et kaht hoost kõrwu ei mahu ega wõi käia; ja kui sealt peaks kuk-kuma, siis lähed wõib olla mõni 100 sülda kaljudest alla, ja seda teed on kol-me päewa käik; wankri senna sisse ei saa wiia; sest kui lageda maa wankri tahad senna wiia, siis lahuta ühest ära, ja wii tük haawal hobuse seljas, ehk kui seda waewa ei taha näha siis tee mägede sees puust uue ja jäta esimene kellega mägede alla lähed metsa huntidele kui tahad, ja lass sõidawad. Seal sees peab kaunis suuri legendikusid olema, kus juba pisut Kreeka sugu rahwast elamas on. Ka räägiwad, et peab kõik sugu marju, õunu ja pähkli

puid seal kaswama; aga mis see kõik aitab; sest inimene ei ela jo mitte üks-päinis leiwast ega marjust, ja see peab aga üles sureliku ihu siin ajalikus elus, waid meil on ka weel ülemat see on, suremata hing, mis igaweste jääb.

Tõest hinge nälg saab seal sel waesel rahwal küll suur olema, mis naad ise palju tähele ei pane, sest see rahwas on enamast (kui ma õigust ütlen) niisugune, kes püha kirja ei salli ega usu, koiksugu ilmlikust asjadesi on naad targad, mis püha kirja ja Piibli raamatu wastu on. —

Noh, armas sõber, kes sa isamaal rahus elad, nüüd oled küll kuulnud kus jälle üks troppike Eesti rahwast on asunud; aga mis sa sest kohast iseeneses arwad, ei tea mina; aga mina ise ütlen küll mis tõsi on: rööwlitele ja mõrtsukatele on ta parajas, aga ei ta ole mitte ristrahwa elu koht; ei kõlbaks, kui sind ei ole sunnitud senna elama minna, et sa just pead seal elama. — Aga kuule siis weel, mis seal juba sündinud on selle aja sees kui naad ennast senna sisse kolisid. — Sest on juba 5 aastat kui Eestimaalt Kabala wallast rahwast seia elama tuli, nende seas ka nimelt Hans E. kes pea igas asjas kõikuwa rahwa esimees on. Nimetud Hans, ja kaks teist meest käisiwadki seda kohta nõudmas. Kui naad olid oma nõudmise peale lubaduse saanud, siis soowis ka Hans kohe kirja teel oma wennale, et see tuleks sealt elukohta wõtma; wend oli siis weel Peeterburi linnas kroonu teenistuses, ja tema teenistuse aeg sai ka parajast see sui täis ja sai piletipeale. Wend Mihkel olnud poismees, ja sõitnud Peeterburi linnast Eestimaale Kabala oma walda, sealt kosind omale pruuti, ühe wanemate ainiku lapse; peale selle sõitnud jälle kositud pruudiga Peeterburi linna, kus ta ennast temaga lasnud ära laulatada, ehk küll pruudi wanematele kõik see nõu wastu meelt oli, aga M. lubanud linna elama jääda, ja seeläbi meelitand ka wanemad wiimaks ära ja need annud neile luba paari minna. M. kes juba oma pitka teereisu oli ette walmistanud ei peatand Peeterburis palju, waid sõitis kohe Kaukaasiasse ja jõudis Juuli kuu wiimaste päewade sees meie külasse, siin puhkas ta mõne päewa paigal ja siis hakkas oma noorikuga ülemal nimetud uue kohale minema üsna jala peale 200 wersta, sest ta wend H. oli juba enne siit ära läinud kui ta seia jõudis. — Ja seal mägede sõrwas elab juba ammust-aega 15 peret Eesti rahwast,¹ kust nende uue koha tee läbi käib, ja nende juurest hakkab warsi see kitsik ratsa tee. Nende juure oli siis M. oma noorikuga jäänud kahe nädalise tee käimise järele, ja siis ta jättis senna oma nooriku maha ja läks üksipäini seda hirmust kitsast mägist teed, kuni ta ka kolme päewase teekäimise järele uue kohta, ja ühes ka oma wenna üles leidnud. Mõne päewa olnud siis M. oma wenna juures paigal, ja siis wõtnud oma wenna käest kaks hoost ja tulnud jälle tagasi senna kus ta noorik olnud, et wõiks siis oma kraami hobuste selga panna ja mõlemad nimetud uue kohale minna. Lugu olnudki nii, M. pannud kõik oma riide kraami ja weel muist wenna kraami, mis seal külas maas oli, hobuste selga, ja wõtnud 2 wenna lehma ka senna ajada; ja weel üks tüdruk, kellel juba wennad seal ees olnud läinud nende seltsi kolme loomaga. Selle tüdruku wanemate kohta ega walda ma küll ei tea kus ta Eestimaal on, aga seda tean, et naad Riiamalt on ja Isa nimi Peet Sark, ja tüdruku nimi oli An Sark kes Mihkliga

¹ Rännati Taga-Kaukaasiasse Musta mere äärde (Estosadokki või Abhaasiasse) ja selle küla all võib olla silmas peetud Burna (Burnõi) eesti asundust Krasnodari krai Mostovskoi rajoonis. A. A. märkus.

seltsis läks. — Et see hirmus on, ja palju Tatarisi seal mägedes oma karjasi söödavad, siis keeland sealt rahwas: ärge minge nii weike seltsiga pärast juhtub miski. Aga M. olnud uhke selle peale: mis mina kardan sest ma olen soldat! — Aga oh häda, nii kui läksid, nii läksid wiimast korda; ei ole enam ühegi silm neid näinud, sest naad on tõest rööwlite ehk wargade kätte satunud, ja sellest on juba 2 kuud aega, kui see sündis, aga miski teadust ei ole neist tänini tulnud. Meie arwates kui neid kinni wõeti on wist Mihkel kohe surma saanud ja need kaks waest naesterahwast on naad elusalt ära wiinud oma juure häbemata kombel, kus naad enam elusalt nende käest wist ära ei saa. Kuulda on, et Kassakad peawad neid mägedest taga otsima, sest üks lehm on juba kätte saadud ühe Kreeka mehe käest, ja see öölnud, et ta ostnud Tatari käest. Issand Jumal trööstigu ise neid waesid wanemaid, kelle lapsed niisuguste hirmsa mõrtsukate kätte on satunud. Issanda õnne ja armu soowides jätan teid armsad Eesti wennad ja õed Jumalaga.

J. P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 20), 22. mai 1888, lk. 157

Kaukaasiast, Medweesha kreisist.

Armsad Eesti wennad ja pühapäewa lehe lugijad! Issanda õnne ja rahu soowides pakun teile kirja teel jälle mõne aja pärast siit poolt sõnumid, ja teadust rahwa elust, ja Jumala ilmadest; ongi palju päewi igawese aja merde woolanud, pärast seda kui wiimaks kirja saatsin. — Jumal tänatud, praegu see kord on kõik leiwa puudus ja häda möödas, ja iga mees teeb rõõmuga jälle oma tööd edasi, et oma perele tarwilist peatoidust wõiks saata. — Ilmad on meil kaunis korralikud olnud; mööda läinud sügise andis Jumal meile hästi niisked ja soojad ilmad ligemale Jõuluni, nii et kõik orased iluste üles tõusiwad, ja praegu juba kewadese wihmas ja soojuses hästi kaswawad. Talwe oli meil ka paras, ei olnud liiast külma, ega liiast suuri tuiskusi ega ka palju lund; aga siiski kestis talwe pitkus 10 nädalat, ja loomad ei saanud sell wahe ajal mitte kordagi lahti, kuna seda nüüd mitmel aastal pole juhtunud, et loomad järjest nii kaua on kinni olnud. Kewadine põllu töö algas meil 15. Märtsil, ja iga üks külwab seemet rõõmuga jälle lootuse peale tulewiku rüppe, sest Jumal tänatud seemet on nüüd igal ühel omast käest wõtta, muud kui nendel ei ole aga omal seemet, kes waesil aastatel ära läksid muialt uut ja paremat kohta saama, ja nüüd jälle siit ja sealt tagasi tulewad wana pesa peale. — Wilja hind on hoopis madal, nisu tsetwert maksab 6, rukkid 4 rbl. ja odrad 2 rbl. 50 kop. tsetwert.

Siin palun weel armsad pühapäewa lehe lugijad, ärge pange pahaks kui ma weel oma juttu pitkendan see läbi et ma weel mööda läinud wiletsuse aastatesse oma jutuga lähen, ja sealt weel mõnda asja meeletuletan. Külalpäewade weel sest hädast, mis Jumal kuiwa ja kange põua läbi meie peale saatis ja

suurt wilja äpardust tegi, kellest juba kaks aastat mööda jõuab, kui see kõige kibedam aeg oli; see oleks veel kibedam olnud, kui mitmed armsad Eesti wennad ja õed oma armastuse annetega appi ei oleks jõudnud; aga et Jumal seks mitmed südamed üles äratas ja armsad käed lahti tegi, on meie koguduses waesemad sest suurt abi saanud oma elu ülespidamiseks, kelle suust veel praegu tänu heal kuulda on, Jumala ja armsa andjate wastu; ja jääme sellegi pärast palju tänu wõlgu, kõige rohkem auustatud pühapäewa lehe redaktori ja kõige õpetajatega, kes selles tegewad olid. Jumal aga tasugu kõige rõõmsa andjatele!

Waesed olid mööda läinud aastad küll, sest maa oli kange palawa pärast kuiw ja kõwa kui raud; ei helde Jumal annud taewast temale kastet, ei ka ükski hing wist omast silmast ei pillanud nutu pisaraid tema peale; waid ennemast oli veel nurisemist ja laitmist tema wastu, kui ei olekski ta meie helde Looja kes kõik targaste seadnud ja üles peab. Ei ma tohigi mõnest muust siin juttu otsida, waid pean iseenesest kohe ütleva et kõik see häda ei ulatanud meie tuima südamesse veel puudutada, mis kawalust täis on; sest ainult 6 tsetweriku kõigist kõik sain ma isegi aasta tööst ja waewast, ja sellega pidin aasta elama; juhtus küll tihti, et aida ukse lahti tegin, ja selle pisku wilja juure seisma jäin, aga see oli kõik tuimalt, ja tänuga wastuwõtmata jäänud, muud kui ainult wahest tuli ütelus ette: saab näha armsad lapsed kust meie tänawu aasta leiba saame; mo lapsed jooksid alati minu järel ja tegid lapseliku rõõmu, kellest ma palju tähele ei pannud, ja astusin jälle selle peale aidast wälja ja püüdsin lastest eemale saada, kui oleks need wäätid loomud paha tegijad olnud, ja minu aja raiskajad. Aga kõik seda häda ja puudust nähes jäid minu silmad kuiwaks, ei sealt tulnud mitte tilgakest maa peale, mis taewase kaste, ja niisama silma pisarate järele janustas.

Siis tuli mööda läinud wiimne 1887 aasta, see tõi rohket Jumala õnnistust iga ühele kes aga oli jõudnud maha teha; ka mina sain seekord Jumal tänatud paari aasta leiwa omast piskust künnist ja külwist ja see seisab selles samas aidas, aga nüüd salwede sees; seal on nisu, rukkid ja odre ja ka keedu wilja; ja kui nüüd aida ukse lahti teen ja senna sisse astun, siis pistan iga kord käe salwe ja katsun ilusaid terakesi; aga mis see on, minu silmad hakkawad seal juures wet jooksuma, ja ma nutan iga kord seal tük aega; aga ükski ei küsi: isa miks sa nutad? ehk: mis sull on? muud kui suur waiksus seisab mo ümber, ja minewiku pilt mo waimu silmade ees. — Sealt lähen tuppa istun laua juure leiba wõtma, panen käed kokku, Issanda õnnistusi senna juure paludes, aga silmist langewad jälle pisarad maha, enne kui ma saangi leiba wõtma. Aga mis seal siis puudub? küsid sõber; ei ühtegi, Jumal tänatud, laua peal ei ole miski asjast puudus; on leiwa paluke, ja leiwa kõrwest ka, aga teine pool laua sõrw on tühi, ja ei ole pisukesi käekesi ristas laua sõrwa peal ühtegi; ja ükski ei küsi: isa, missugust salmi ma loen? kas seda: „Oh tule meile wõõraks” ehk muud waid laste käekesed seisawad ristas rinna peal juba surnuajal ristikeste all, ei lapsukesed näe enam selle ilma wiletsusi, ega kuule tema oigamist. Oh surm, oh surm, kui palju walu saadad sina meile siin maailmas! Kui terawad on sinu nooled, kui walusad sinu hoobid, kui sina kellegi südame kalju külge lööd; kas oleks see siis kõwem kui raud, aga sealt peab wesi wälja tulema ja jooksuma! — Nõnda siis, armsad sõbrad, ei ole mina mitte ükski nii kurwastud,

waid seda kurbdust tunnewad palju wanemaid siin laste surma pärast ja kastawad silma weega oma leiba. Sest minewa aasta Nowembri kuus saatis surm palju lapsi sarlaki ja kurgu haigusega hauda, nii et mõne peresse mitte ühtainukest ei jäänud. — Jah Issand olgu ise armuline meie ja kõige oma rahwa wastu, ja andku igaühele tarkust südamesse et meie kõik tema wägewama käe alla endid alandame, ja tema peale oma lootust alati paneme ka siis kui wiimse unele uinume ja siit kurjast ilmast lahkume. Issand ole ja jää sa meie juure!

Wiis: Jeesus surma ärawõitja.

Pühi ära omad silmad, Ole walus rahulge. Kelle pärast sina nutad, Jo läks ilmast ära see. Oh ta magus heal ja sõna, Kõik mis temast oli kena, Tema rõõmus nägu see Magab mullas põrmuske.

Ehk lööb hinge kellukene Pea aega minule. Ehk mo wiimne tunnikene Juba mul on täna käe. Oh mo hing tee nii kui tead Tee sa igal ajal head. Tuleb Isa kutsuma Siis wõid õndsast lahkuda.

J. P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 19), 7. mai 1889, lk. 153

Kaukaasiast. Medweesha kreisist.

Armsad Eesti wennad, ja pühapäewa lehe lugijad! Kõigest südamest õnne ja rahu soowides pakun teile ka siit poolt sõnumeid ja teadusi rahwa elust, ja Jumala ilmadest. Sest jällegi on üks terve aasta mööda jõudnud, sest ajast kui armsad lehte lugijad meilt teaduse sõnumeid saiwad.

Ilmad on meil väga muutlikud olnud; nii kui juba lehe lugijad mitmelt poolt kuulnud, nii ka meil. — Mööda läinud minewa sui olid meil väga kuiwad ja palawad ilmad; wihma ei olnud meil mitte — 3-mel kuul; wahest oli aga ainult kaste eest; aga et seda wihma, taewa Isa kewade wilja tegemise ajal heasti andis, siis tuligi sest, et leiba ikka sugu saime ja ühtlase ka heina. Septembri kuus muutsid ilmad väga teiseks, ja hakkas wihma sadama, wahest kaks ja kolm päewa järgest. — Oktobri kuu wiimaste päewade sees tuli juba lumi külaliseks, kaunis käre külmaga, ja näpistas enamast kõike küla karduhwlid ära, kui keski ei teadnud karta, et lumi nii wara maha peaks tulema, sest et enne sel ajal ei ole seda ühelgi aastal weel olnud; siiski läks weel Nowembri kuu keskmistel päewadel lumi paariks nädalaks maast ära, et saime karduhwlid üles, mis weel järele oli jäänud. Tetsembris läksid ilmad õiete külmaks, ja väga kanged tuuled puhusid homiku poolt. — Lund on üleüldse parajal määdul olnud, ja ei ole ka mitte suuri lume tuiskusi siin näha, nii kui seda mõnes muus maakonnas kuuleme. Sügise tuli lumi warem maha kui enne millaski, nii näitab ta ka kewade pool oma sõbrust, kui ei raatsiks meist lahkuda; enamast iga üks kuulub juba sõbrast tüdinenud olewad ja ootwad

millas aga lahti saaks; aga ei! Mittu kord on küll wihma olnud ja lumele kibe-
dust teinud, aga ikka on wõit lume kätte jäänud. — Küündla päewa ajal olid
wäga suured wee jooksud mis meie siin weel enne ei ole näinud, ja tahtsid
kõik tammid lõhkuda kelle taga meie wee kinni hoiame kust loomad sui
joowad; ka lumi oli selle sulaga peaaegu otsas, ja lootsime, et kewade ka selle
järele pea pidi jõudma; aga peale selle tuli weel lund küllalt, nii kui Martsil
kuu 11 ja 12 wahel ööse. — Loomad meil peale 4. kuud kinni olnud ja käest
söödetud; looma toidust on poole rohkem see talwe ära kulunud kui enne
mööda läinud talwetel; mitmel on juba soutumaks otsas, ja laenawad üksteise
käest. Karjad läksid wälja esimest päewa 20-mal Martsil. — Wilja hinnad ei
ole seekord ka mitte wäga kõrged, sest ikka 7 ja 8 rubl. maksab nisu tsetwert,
3 ja 4 rubla rukki tsetwert, 2 ja 2½ odrad. — Muidu elab rahwas ikka wanas
terwises, ja weel suurem jagu ikka kiriku armastuses ja tema poole hoides,
keda uuema aja sõbrad wana meeleliseks kutsunud, ja kooli wastasteks pea-
wad. Seesugused mõtted ja ütelused ei ole küll mitte õiged, sest iga üks on
kristliku kooli armastaja ja teab, et koolist noor sugu head õpetust saab, mis
tulewikus head kasu toob, kui seal töö Jumala nimel, ja tema sõna wäes ala-
takse ja lõpetatakse; waat see ongi see asi, mis paneb iga tõsist ristiinimest
mõtlemä, et aga sellele koolis ruumi napiks ei tehta kellel just kõige ülem
meelewalda ja kõige suuremad eesõigused laste juures peaks olema; kes ütleb:
laske lapsukesed minu juure tulla, sest nende päralt on taewariik! — Jumal
täanatud, ka meie oleme juba kooli asjus teiste järjele jõudnud; sest sügise saa-
deti ülema kooli walitsuse poolt meile koolmeister, kes lapsi armulise riigi Isa,
ja ka meie oma keeles koolitab, ehk küll mitmed puudused weel korralist
koolitamist takistawad; kõige pealt, et ei ole meil weel koolimaja; aga kui Ju-
mal rahwale terwist annab, ja ka sugu põldu õnnistab, siis tahame kääsolewa
sui hakata ehitama. — Siin soowin weel lõppes kõigil pühapäewa lehe lugija-
tele, kes armsal isamaal ehk kes kaugel maades elate, taewa Isa õnne, ja tema
õnnistust! Et olgem ja jäägem ikka tema lapsiks ja tema truuiks alamaks, sest
meie aeg nõuab seda! Jäägem truuiks usu poolest, jäägem Jumala selge sõna
juure, mis wõime oma Lunastajale wiimselt kosta kui meie ei ole mitte tema
õpetusi tähele pannud, ega kuulnud!

J. P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 20), 20. mai 1890, lk. 155

Kaukaasiast Medweshi kreisist.

Armsad Eesti wennad ja pühapäewa lehe lugijad! — Kõigest südamest Issan-
da rahu soowides teretan teid siit kaugelt maalt, juba mõnda aastat teie kaas-
lehe-lugija ju tutaw. Ma soowiks küll kõigest südamest armastuses kõiki le-
helugijad kät andes teretada, taewa õnnistust soowides, ses kindlaks jääda,
mis meie Issanda päralt, kes taewas on. Aga jäägu nüüd seks ja loodame ja

oleme kindlad selle peale, et meil on tõutatud, taewa rõõmu osaks anda, kus kõik üks teist saame nägema selle ees, kes meie pea ja Lunastaja on.

Terwe aasta on juba jälle sellest mööda, kui siit-poolt teatusi saite, selle aja sees on paljugi juhtunud ühel ja teisel lehe lugijal ja mitmel õel ja wennal, küll haigust ja waesust, ka mitmed on Issanda rahu hingama läinud wiimse unele. — Iseäranis tähtjas on kadunud W. K. käes olewa lehe toimetaja surm. Kõik, kes sel ajal lehe lugijad olid, on wist tema ustawust tähele pannud; ja mina wõin kurwalt tunnistada, et minul palju tänu wõlgu tema wastu jäi. Sest tema toimetamise läbi olen ma palju häid raamatuid kätte saanud. — Annan nüüd siit poolt rahwa elust ja Jumala ilmadest pisut teada. Ilmad, — „mis Jumala tarkust täis on, kas olgu tuult, wihma, pilwist ehk päewa paistest ilma, kõik tunnistab tema tarkust ja auu,“ — on meil muutlikud olnud. — Mööda läinud minew sui kadus meil talw-wili hoopis ära, mitte üks tera keski ei saanud, aga Jumal tänatud, sui wilja sai enamast igaüht, mis maha oli tehtud; sui nisu andis seemne järele 18 ja 19 seemet wälja ja odrad peale selle. Ja niisama oli ka hein kasinamb kui paaril enne mööda läinud aastatel. — Sügise tuli lumi Nowembri kuu wiimaste päewade sees maha ja kestis käes olewa aasta Webruari kuu wiimaste päewadeni. Lund oli kõigel talwel wäga wähe ja tee kohad olid enamasi alati lumest paljad ja mustad, nii et wanker wõis takistamata edasi minna; suurt tuisku ei olnud olemaski ja niisama ka liig külma mitte. — Karja loomad läksid ka juba Webruari kuu wiimaste päewade sees wälja, ehk küll maa talwe alt wälja tulles rohust ja wanast kulust puhas oli. Põllu töö algas meil tänawu kewade õiete waratselt, kuna enne seda millaski ei ole ette tulnud. Sest 6-mal Martsil olid juba enamast kõik põllu peal tööl, kündi alustades. Sellesama kuu esimeste päewade sees olid paar nädalat nii kanged tuuled homiku poolt, nii et tahtis wahest ümber lükata; kasukad ega kindad ei wõinud sugugi wõõraks jääda adra taga käies. Ka pühade nädala sees andis Jumal natuke wihmakest, mis juba sugu maad ja oras põldusi niisutas. — Wilja hinnad on praegu pea niisama madalas hinnas, kui mööda läinud sügise: nisu tsetwert 4 rbl. 50 kop., rukid 3 rbl., odrad 2 rbl. 25 kop. Kõige suurem häda on siin ümber kaudse põllu meestel praegu see, et palju lautasi kinni pannakse loomade tõwe pärast, mis siin pisut mõnes kohas liikumas on; sest loomad kaswawad ikka juure, aga eest ära ei taha kuidagi moodi neid saada. —

Muidu elab rahwas pea niisama kui igal pool ilmas: rahu ja üht meelt pisut, tüli, riidu, lahutust omakste seas, kadedust igaühe wastu. Ka usu segadustest ja salgajatest ei ole puudu. Iga Jumala sõna tõe armastaja süda näeb kurwalt, kuidas aasta aastalt ikka wägewamaks kaswab umbusu waimu pimedus, kellest suuremb jagu miski tähele ei pane. Kiriku auu ja õigused tahawad need rõhuda ja kõrtsile — „põrgu ees kojale“ — tahetakse peaaegu kallist püha-päewa aega rohkemb pruukida, kui kiriku jauks. Minewa sügise käis meie armas õpetaja, nii kuidas ta wiis ja teenistus ikka on, meid, oma kogudust waatamas, Jumala sõna ja püha saakramendiga kinnitamas kõiki, kes koormatud ja waewatud, oma patu äda tundwad. Siis manitses ta weel wiimaks rahwast, et wõtaksid kõrtsi oma keskest ära kautada ja pani rahwale südamest paludes kõik need hädad ja wigad ette, mis wiina läbi rahwa peale tuleb, ihu kui ka hinge poolest. Ka rahwas olid enamast selles nõuus õpetaja soowi täita, aga

läks õpetaja ära, juba siis olid jutud pea teised, ise äranis oli juba õhtuti üksikuid tropisid kõrtsi ümber näha, keda selle päraasi lakutati, et oma lubaduse tagasi võtavad ja kõrts paigale jääb; nii oligi, wiimaks sai suurem selts neid, kes kõrtsi tahtsid, kui neid, kes ei tahtnud.

Kõige kurwemb lugu on see, et niisugused mehed, kes peaksid rahwast õiget teed juhutama oma ameti kohuse pärast, ise weel seal tegewad on, kust rahwale igawene kahju tuleb. Üks seesugune mees on meie praegune kooliwanem, kes peaks nende tallekeste järele hoolega waatama, keda Õnnistegija taewa riigi pärijateks kiidab; aga ta juhatab kaht ametit, teise käega kooli ja teise käega kõrtsi. See oli aastat kolm tagasi, siis pidi ta ühe joodiku wene-lasega, kes seal kauples ümber langema suutumas, aga enne nimetud mees läks pani ta nurga kiwi jälle paigale ja lunastas tema wõlgadest ära ja pani siis oma lähemalt sugulase sinna wiina müüma edasi; selle pärast ei ole loota, et meilt kõrts ära saab kaduma. Aasta enne ja minewa sui teist korda taheti meie armsa kirikule wäga walusa haawa lüüa. Saadana tuhinal, ülemal nimetud ja paarist teisest rahwa esimeestest, sest siis taheti, et pidi Jumalateenistus homiku kell seitse saama peetud ja siis oleks kõik see kallis terwe püha-päew saanud liha rõõmus prassitud ja kuradile kõrtsi juures ohwrid jagatud. — Aga Jumal tänatud, siiski jäi õigus õiguseks truui wööründrite läbi. Aga siin on wäga raske, kui sa ei taha kõrtsis käia ja õpetajate kaela leikaja olla — seda ametit pidada. Jumal tänatud, on siiski ka neid, kes Jumala sõna ja kõige headuste armastajad on, ja kui mehed Jumala nime auuks ja ligimese ja oma laste kasuks püüdwad oma kiriku auu alal hoida ehk küll waenlaste selts kawal omas püüdmistes on ja kõwast selle ette tööd teeb, et iga aasta ikka rohkest palwemaja „ehk kiriku” ukseid saaksid roostetama, nii kui see tänini näha on olnud. — Palju tänu meie taewa Isal, kes aga weel rahwa südames tänini on alal hoidnud kirikus käimise poolest, mis küll mõni ilma tark eemalt irwitades tühjaks waewaks peab.

Oh hoiä oma linna, Mis sina ehitand, were wäest sina, Ka oled lunastand. So kirik seisma jäägu, Kui madu peale käib, So wägi walliks olgu, Siis wõitu saada wõib.

P.

Ristirahva Pühapäewaleht (nr. 19), 12. mai 1891, lk. 155

Kaukasiast.

Armsad ja kallid Eesti wennad ja õed, ja kõik pühapäewa lehe lugijad; rahu ja üht meelt teile soowides pakun ma teile siit poolt jälle pisut teatust, kes teie armsal ja õnnelikul isa maal elate; ja ma loodan, et ka teil wõiks sest hea meel olla, kui ka kaugemalt, oma sugu wendade elust teadust saate, et kuidas Jumal meid jälle on aitnud edasi elada, sest et kõik üksnes Jumal omast armust meile annab ja jagab, olgu küll hirmu, kui hirmu tarwis, ja armu, kui armu

tarwis, aga ikka selle Jumala armu tahtmisega, et meie kõik, armsad sugu wennad, Taewa osalisteks saaksime, ning igawese elu pärandajateks saaksime. — Siin panen weel esiteks armsa lugijatele mõned sõnad möödaläinud minewasest suist ette ja sest, kuidas Jumal möödaläinud sui ennast meile tunda andis. Möödaläinud aasta oli siin põllumeestel wäga waene aeg; ei saanud heina, ei wilja; alaline kuiw kõrwetas kõik ära. Waesid aegu on siin kül ime tihti olnud, siiski on ikka kas wilja, ehk heina, emba kumba, ikka saanud, nii pisut kui seda oli. Aga minewa aasta jäime kõigist ilma. Kuidas ja mil kombel meie oma loomadega üle talwe saime, oli nii, et Jumal ees olewail aastatel jälle nii palju rohkem oli põldusid õnnistanud, et igast asjast wana järge oli ette jäänud, niisama heina, kui wilja. Ehk küll mitte kõigil ei olnud wana korda ees, aga siiski sai üks ühe käest kas ostu ehk laenu korral oma häda kustutada. — Ka suurem jagu wesi sai küla kohast otsa, ainult rahwa oma ülespidamiseks jagus weel, ja mõne käes olewa töö loomale. Karjad said kõik külast kuus wersta eemal joodetud, kus suurem wee kogu oli. Hirmsad kanged kuiwad tuuled ja tolmu tuisud möllasid meil see aeg, kui kõik lehed Eesti maa serwas suurt wee häda ja kahju kuulutasid. Iga üks nägi sellega, hirmu tundes Jumala kanget karistamise witsa, ja mõtles, et elu kord on pea siit lõpetud; sest loomad enam ei saand ei karjasmaalt, ega ka põldude pealt süüa, kõik maa jäi juba mustaks. Aga mis kuulutab püha kiri? Kus häda kõige suurem, seal abi kõige lähem. Nii oligi. Au Jumalale, kiitus ka. Abi tuleb parajal korral. See oli Augusti kuu wiimse nädala jooksul, kui helde Jumal wiis head hoogu pikse wihma ühe nädala sees andis, nii et kõik tammi tagused jälle täitis, kus meil loomade wesi seisab; ka maa läks sügise jälle kõik haljaks nii kui kewade. — Lumi tuli meil sügise Nowembri kuu keskmiste päewade sees maha ja kestis kewade Küünla kuu wiimaste päewadeni. Ei olnud just liiga tuiskusi ega liig külma, keikes ütelda, oli talwe olemine parajal möödul. Karjad läksid ka Küünla kuu wiimaste päewade sees juba wälja. Põllu töö algas meil 10. Martsil ja loodame Jumala abil Jüri päewaks sellega korda saawad. Wilja hinnad on ikka siin pool wana wiisi, nisu tsetwert 7 rbl., rukkid ja odrad alla seda.

Muidu elab rahwas ikka omas wanas korras, kus omad head ja wead käsi käes käiwad. Kindlat ja üht meelt on meil pisut leida, sest alaline kartus oma elu ülespidamise ja wara püüdmise üle teeb mitmele suurt waewa; ja ommeti selle pärast ristiinimene ei peaks muretsema, sest et meil helde Jumal taewas on, kes meile meie igapäewast leiba andmata ei jäta, kui meie aga seda mõistu ja tänuga tema käest wastu wõtame. Küll oli möödaläinud sügise nurisemist palju, tänu pisut, rahwa seas Jumala wastu, kui oleks meil waestel ussikestel mingit õigust oma helde Jumala käest kõik saada. Oh seda waest inimesi, kui pea unustab tema seda ära, et armust elame, armust saame kõik Issanda käest. Soowida oleks, et kõik armsad Eesti wennad, iseäranis siin wõõra maade sees elustajad niisugustel hädajuhtumiste kordadel seda wõtaksiwad tunda ja ära mõista, et see taewa Isa sõrme näitus oma sõna kuulmata laste peale on. Ehk kus on see poeg, kes ilma Isa hirmuta on üles kaswanud. Sest see Jumal, kes mitme tuhande aasta eest palju rahwast kõrbes toitmis, elab weel täna päew, ja tema arm meie wastu iga päew uus. Jah, Issand olgu meile kõigile armuline; ta on rikas heldusest ja armust! Et meie

aga kõik oma hinge õnnistuse nõudmises hoolsad ja tegewad oleksime sel se-gasel ja kardetawal ajal! — Issanda rahu soowides jätame kõik Eesti wennad ja lehe lugijad seekord Jumalaga.

J. P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 3), 19. jaanuar 1892, lk. 22

Kaukaasiast.

Armsad ja kallid Eesti wennad ja õed, ja kõik pühapäewa lehe lugijad; kõigest südamest Issanda rahu soowides pakun jälle mõne aja pärast teile siit poolt teatusi Jumala ilmadest, ja ka pisut rahwa elust. — Aasta, mis meist jälle mööda läinud, ei ole meile siin mitte üks waene, ehk ilma õnnistuseta aasta olnud, nii kuidas seda mitmel pool kuulda on. Jumalale olgu au ja kiitus ning tänu, sest Ta on meie wilja wäljad ja heina maad wiimsel suwel õnnistanud, et keski ei ole omast töö waewast ilma jäänud. — Ilmad olid kaunis korralikud suil, mis kosutust ja jõudu iga taimetele andis, mis maa seest üles tuli. Kange hirmsa tuule, tormi ja rahe sadude eest on ka Jumal hoidnud, mis ka peagi wilja põllud wõiwad puruks peksta, kui taewa Issalt luba on. Nowembri kuu esimeste päewade sees hirmutas Talwe juba ennast näidates, nii et karjad ju-ba mõne päewa pidid kodu jääma. Nimetud kuu wiimatse ja Tetsembri kuu esimeste päewade sees olid meile jälle wäga ilusad ja kaunid soojad päewad, wihma sadas ja noor rohi tärkas, ja walmistab ennast sui wastu, nii et kõigil Jumala armu peale lootus on, jälle oma igapäewast leiba saada uuel aastal, kelle elu senniks jätkatakse. — Wilja hinnad on kaunis kõrged; nisud ja ruk-kid on pea ühes hinnas, 7 ja 8 rubla maksab tsetwert. Kõige muu iseäraliste õnnetuste eest on Jumal meid armust hoidnud. — Muidu elab ka rahwas praegu omas wanas heas terwises, mis eest Jumalat küll kiita oleks, sest seep see maa pealne rikkus ongi, kellest küll suurem jagu rahwast ei teagi, et kui terwis käes, siis ka kõik ajalik rikkus käes. — 26. ja 27-mal Nowembril oli meil üks armas ja kallid päew, keda kaua meeles wõib pidada, sest nende päewade sees oli jälle meie armas õpetaja meie juure jõudnud, meile elu sõna kuuluta-ma ja Issanda armu jagama, eluks kõigile kes usuwad. Külap sinagi, armas Eesti wend, ehk mõtled iseeneses: „tühi asi, mis rõõmu päew see siin nii teil oli, et õpetaja teil käis, sest mina wõin seda siin omal maal iga pühapäew nä-ha ja ei tunne paremat rõõmu millaski sest.” — Jah seep see on, et sa iga püha oma õpetaja suust armu sõna kuuled; waata, kui sa ka seda näeksid, et kiriku kantsel 6 kuud järjest kui pääsukese pesa tühi seisab, küll sa siis rõõmu tnnneks, kui sa nii kaua aja pärast ainult oma õpetajat näeksid. Sest nii on ikka lugu meil siin. Oh häda, kui need, kell leiba rohkeste käes, leiba põlga-wad. Jumal wõtab siis wahest leiwa käest ära! Teine asi oli see, mis neid päiwi kalliks tegi, et siis ka meie uus koolimaja sai õnnistud, kus sees taewa riigi pärijaid peab kaswatatud saama. Jah Jumal andku küll ise, et ka ses

majas Tema auuks tööd tehaks. Kõigile auusa suguwendadele head uut aastat soowides, jätan siin Jumalaga.

J. P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 25), 21. juuni 1892, lk. 211

Kaukaasiast, Medweesha kreisist.

Armsad Eesti wennad ja õed, ja kõik Pühapäewa lehe lugijad ja tema armastajad: soowin kõigile siit kaugelt maalt, kallist Issanda rahu, terwist, tema halastust ja hoole kandmist! Issand kaitsegu meid kõiki ja igauht omas töös ja ammetis. — Kallis ja armas kewadene aeg on meil jälle käes, ja meie kõik hakkame lootes Taewa Isa õnnistusi oma wälisest tööst ootama; olgu Jumal armuline. — Ilmad on meil tänawu kewade väga tuulised ja wilud, rohu ja ühtlase ka wilja orastel ei ole mingisugust jõudu, kõikide kasu on seismas. Põllu töö algas meil 14-mal Martsil ja kestab 18-ma Aprillini. — Wilja hinnad on ka alanenud sest, mis sügise oli: 6 ja 7 rubla maksab nisu, ja niisama ka rukki tsetwert; odrad 5 rubla tsetwert. Looma tõbede ja kõige muu iseäralikude õnnetuste eest on armuline Jumal meid möödaläinud talwel hoidnud, ei ole ka olnud siin ümberkaudu kuulda külma ja tuisu kätte rahwast surnud olema: kuid aga see oli talwel väga kurb näha, kui waesed asujad Sakslased Samara kubermangust seia olid sügise tulnud ja väga waese riietega siin ümberkäisid peresid mööda armuandisid saamas; siiski paistis neilt alandus ja rõõmulik tänu nende kahwatauud paledest ära Jumala ja inimeste wastu, kui nad andisid wastu wõtsid. Kahetsemise wäärt oli aga see, et mitmed andjad juba hakkasid tüdimuseks panema ja lasid waese ära minna, nagu ei oleks enam wõimalik anda. Oh kallis sõna! Kes waesele annab, see laenab Jehowale! — Muidu elab rahwas ikka omas terwises ja wanas rahu, ehk kül ka wahest pahad rahu rikujad tormid püüawad mõnda segadusi teha. Üks väga tänuwäärt asi on rahwa seas olemas; see on waiksus pühapäewa õhtutel, sest enne oli ikka kõrtsi juures miski kõminat kuulda, nüüd aga mitte. Sest küla ütles, ja sai ka otsus selle peale tehtud, et kolmeks aastaks olgu kõrts ära, miska ülem-walitsus väga rahul oli. Jumal andku ka edespidi siin ja ka igal pool seda tundmist rahwale, et mõistaksid hea ja kahjutegewa asjale wahet pidada! — Jumal hoidku ja kaitsku aga meid ka ise oma tõe sees. Wennad, armsad wennad, pidage kalliks seda, mis tõeste kallis on; see on Jumala sõna, mis teie Tema sulaste suust kuulete. Tõeste teie olete hinge warast rikkad, teil on kõik käepärast saada. Meil on aga selle kõige poolt asjad siin hoopis teised. Kui ma kõik seda puudust, mis siin 20 aasta jooksul on olnud, saaks sulle armas wend ette kujutada, siis sa ütleksid: jah see on tõsi, et meil rikkust on, mis meie rikkuseks ei tea pidada. Praegu, kui seda kirja kirjutan, jõudis kiri õpetaja käest, et ta nädala pärast saab meil olema. Oh rõõmu, rõõmu hüüawad meie südamed seda kuuldes.

— Nüüd Jumalaga!

J. P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 4), 23. jaanuar 1894, lk. 29

Kaukaasiast, Medweshia kreisist.

Armsad ja kallid Eesti wennad ja õed, ja kõik pühapäewa lehe lugijad. Kallist rahu ja õnne soovin mina teile kõigile siit kaugelt maalt, kes teie armsal kodumaal elate, tööd teete ja oma igapäewast leiba saate selle helde Looja käest, kes meie kõikide ülespidaja on. — Meile on armuline ja helde Jumal möödaläinud sui väga suurt armu ja halastust üles näitnud see läbi, et Ta meie põllud rohke wilja õnnistusega laskis kaswada, mille sarnast siin arwa ette tuleb, ja iseäranis ka raske rahe ja kange tuulte eest meid hoidis. Wilja hinnad on väga madalad, nii kuidas seda igal pool kuulda on; kõiges lähemas wilja müüma kohas maksab meil nisu tsetwert 3 ja 3 rbl. 50 kop. — Kõige muunde iseäraliku õnnistuste eest on helde Looja meid kaitsnud ja iseäranis ka rasket tõbe ja haigust meist eemale saatnud, mis muial juba tuhandeid hauda on saatnud. Oh eks see ole kõik Jumala arm! Ärgu unetagu ükski seda ära, et mis meil on, ja mis meie oleme saanud, seda oleme kõik Jumala armust saanud, kelle eest meie kõikide kohus on südamest tänada. Rahu ja üks meel on ka rahwa seas nende paari mööda läinud õnnistuse aasta läbi rohkem ilmsiks saanud; ära minemisest ei ole enam juttugi. Kiriku ja kooli eest peetakse iluste hoolt ja muret, ja sest on ka minulgi palju rõõmu. Jumalaga.

J.P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 6), 5. veebruar 1895, lk. 43

Kaukaasiast, Metweesha kreisist.

Armsad ja kallid Eesti wennad ja õed, ja kõik pühapäewa lehe lugijad. Jumala õnne ja õnnistust, üht meelt ja armastust soovin mina teie suguwend teile kõigest südamest siit kaugelt maalt. Sest uus armu aasta on jälle kätte jõudnud, mill ma jälle waimus kirja teel armsa kodumaale teie juure olen jõudnud. Auu Jumal on mulle weel ikka siin kaugel maal elu kinkinud, et mo rindus palaw kodumaa armastus tuksub, et mo hüüe on alati see: Issand ehitagu ja kinnitagu seal Siioni müürid! — Nõnda siis armsad sõbrad teadustan ma esiteks siit poolt Jumala ilmadest teile. Ilmad, mis üksnes Jumala targa nõuu ja tahtmise järele oma korda ja kohut täitwad meie kasuks ja õnnistuseks ja naad on möödaläinud suil korralikud olnud, ei ole liig palaw ega liig

wihm meile kahju teinud. Ehk küll heina kasu väga waene oli, siiski Jumal tänatud, wilja saime meie ikka nii palju, et iga mees oma aasta leiwa, ja veel pealegi korjas. Wilja hinnad on siin igal pool väga madalad, kõige lähemas wilja müüma kohas, mis meist 35 wersta kaugel on, maksawad kõige paremad nisud, tsetwert 2 rubl. ja 2 rubl. 50. kop.; rukki ja odra tsetwert maksab alla 2 rubla. Kartuli tsetwerik 25 kop. Dooni jõe ääres, kus meie oma wilja kõik enamast weame, ja mis meist umbes 200. wersta kaugel on, maksis sügise 4 rbl. ja 4 rbl. 50 kop. tsetwert. Nii on ka loomad tõbede pärast väga odawad. Põllumehel on praegu siin väga willets raha saamine, kellega maksud maksta ja oma maja asjad toimetada. Iseäranis on siin ümberkaudne wene rahwas väga hädas oma eluga, sest nemad weawad enamast kõik omad wiljad, ja toimetawad ja käiwad oma tee woorid kõik härgadega, aga looma tõwe pärast ei laste mitte härga woorisi käia. — Kõige muu iseäraliku õnnetuste eest on helde Jumal meid ja meie wara ja peatoiduse hoidnud. „Kiitus Tema le.” Ka teatan rahwa praegusest waimulikust ja kiriklikust elust. Muidugi räägime meie sellest, mis wäljaspidi meie silma paistab, sest seestpidi südame mõtete tundja on Jumal. Tema, kel silmad on kui tuleleegid, näeb ainult kes Tema sõna armsaks ja kalliks peab, ehk Tema riiki püüab kaswatada. — Es-malt peab juba kohe iga läbikäija tunnistama, et siin rahwas ka miski on püüdnud, kui ta oma waated palwemaja ja kena koolimaja üle laseb minna, kus mõlemad ühes suures ringaias seisawad sülda 40 teineteisest eemal. Koolimaja sai möödaläinud suil laudadega wäljast poolt ära löödud, ka kõik muu asi temas on korralik muidugi hoolsa walla eestseisja läbi, kellele tänu ütleme. Aga kõige suurem rõõm on see iga kristliku tõe tundjale, kui ta pühapäewal palwemaja uksest sisse astub, Jumala teenistusele, sest siin näeb ta ikka, et kõik pingid enamast rahwast täis on, wanu ja noori. Kas armsamat ja rõõmsamat asja wõib olla, kui seda, et rahwas veel ikka seda kalliks peab, mis üle kõige kallis on. Ka möödaläinud sui tuli meile uus koolmeister, kes ka praegu hoolsaste laste koolitamises tegew on; Jumal andku temale head tõe tundmist Issanda kutsumises, sest koolmeister wõib ühe rahwale kõige suuremat head ette tuua ja ka kõige pahemat ja veel iseäranis niisugustes kohtades, kus kõik waimulik talitus tema hoolele on ustud, ja kus aga ainult kaks korda aastas Õpetaja oma suuga wõib jutlust ja Jumala sõna rahwale kuulutada. Eks kiri ütle: kui sool juba tuimaks läheb, miska peab siis veel soola soolaseks tehtama. Nõnda hoidku ja kaswatagu Jumal ise oma armu riiki igalpool, siin ja armsal kodumaal. Ja äratagu mehi kodumaal, kes kui tõsised Issanda sulased tuleksid oma sugu wendi laialdasel wene maal juhatama selle tee peale, mis igawese elu sisse wiib ja et oleks neil tarkus südames, ei mitte peas üksnes. Oleme küll niisugusi mehi juba näinud, kes Jumala peale lootust omas ametis ei ole pannud, kuid aga woorusest on palju räägitud: aga oleme ka näinud, et niisugused mehed on väga raske risti läbi pidand kas warem ehk hiljem oma ametit käest ära panema. Jah Issand ei anna ennast mitte pilgata — Issanda armu ja rahu soowin ma veel lõpeks sel uuel armu aastal kõige lehe lugijatele: ja iseäranis sulle armas pühapäewa leht. Oh et sa ikka veel mind siit kaugelt maalt üles otsiksid, sest selle aja sees, kui meie teineteist tundma saime, on minu majas ka mitmed kurwastused ja ristid olnud, mis mo silmast pisarad on jooksma pannud, aga Sa oled mind alati püüdnud trööstida

nende sõnadega: Õndsad need, kes kurwad on, sest nemad peawad saama rõõmustud! Ja kes silmaweega külwawad, need leikawad õiskamisega.

Suguwend J. P—

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 2), 11. jaanuar 1898, lk. 11

Kaukaasiast.

Kallist Issanda rahu, ja Jumala õnnistust ning üht meelt ja armastust soowin mina siit kaugelt maalt kõige armsa sugu wendadele ning õdedele ja kõige pühapäewa lehe lugijatele! — Tükk aega on sest jällegi mööda läinud, kui ma siit poolt oma sõnumist pühapäewa lehe lugijatele saatsin. Eks ole jälle selle aja sees palju hauda hingama läinud, ja paljud leinama jäänud omakste järele. — Siin tahan seekord Jumala ilmadest ja tema õnnistusest teadustada, kuidas see siin meie pool oli. Ilmad mis ainult kõige wägewama käsu ja tahtmise järele oma korda peawad, ei olnud wihma pärast mitte nii, et põllu mehel lootust ei oleks olnud omast põllu töö waewast; wihma oli pea parajal mõõdul wilja kaswamiseks, aga warane kange palaw kõrwetas ja pani kõik wilja kui ka rohu kasu kinni. Sest Juuni kuus, millal wili oma kosumiseks just kõige rohkem korralikuid ilmu tarwitab, oli juba nii kange palaw, mis muidu alles Juuli kuus wiljakorjamise ajal ette tuleb. Meil oli palawat siis juba peale 40. kraadi. (Külap siin wist jälle mõni Wõru poeg ütleb: „oi küll om lämmi, seal pea küll Aadama nahaga tööd tegeman.” Nõnda ütles mulle üks wõru mees, kui ma kewade kodumaa reisis käisin. Heinamaade pealt heina ei saanud mitte sugugi; juba enne Jaani päewa niitsime kõik talwe wiljad heinaks, wäga pisut oli neid põldusi, mis wiljaks korjati, ja kust siis aga waewalt seeme kätte saadi; sui wiljad olid siiski sugu paremad, mõni põld andis seemne kätte, ja mõni ka pisut rohkem; aga kõige hilisem tegu ei saanud ka pead kaswatama, nii et neid jälle heinaks korjati. Nii ei ole siis siit poolt põllumehed ükski oma aasta tööst ja waewast, aasta leiba saanud, kellel wana wilja on saab läbi, aga kell ei ole on küll wilets. Nii ei kaswanud ka kartuwlid, palaw närtsitas kõik maa sisse ära; aga mõni arwalt sai neist weel seemet. Ja seda puudust on siin ümberkaudsel rahwal palju, ei mitte aga meil üksi. Wilja hinnad on ka praegu siin kaunis kõrged. Kõige lähemas raudtee waksalis mis meist wersta 60 kaugel on, maksab talwe kui ka sui nisu tsetwert 10 (kümme) rbl. Ja nii kuidas lehtede läbi oleme kuulnud, et mitmel pool kuiwa pärast sügise wilja tegu wäga hiljaks on jäänud, nii oli ka siin meie pool lugu; orase otsad on aga waewalt nähtawale tulnud, ja juba külm tuli peale. Eks põllu mees kes seemne on külwand oli jälle mures, nii õrna orast talwe ning lume alla andes, et ei tea, mis aga jälle teine aasta saab! Aga eks niisugune asi ja lootus pea Jumala hooleks jääma; küll ta teab, mis kellegi rahuks tarwis läheb. Wõi on meil õigus, Tema käest alati head kordasaamist wastu wõtta? Kõige muu iseäraliku kahju ja õnnetuste eest on armuline Jumal meid hoidnud. — Muidu rahwa elust ei ole mul palju rääkida, sest kui ma õigust räägin kõigest meie heast ja

weast, siis ehk weniks jutt pitkaks, ja see oleks mõnele paha, sest ilm ei salli, et tema wigaduste külge keski julgeb puudutada, olgu küll, et ta hea meelega laseks oma kõige pisematki headust näituse platsile kanda. Aga nii palju wõin küll ütleda, et noorem jagu rahwast täie jõuga ka siin uuema aja hariduse wankert mäest üles upitawad, — kui kõrgele, — see jääb küll teadmata. Ka meie wanemad rahwas ei põlga miski haridust ja edenemist, kui seal mitte püha kirja wastalist waimu ühes ei ole. Aga kahjuks tuleb seie mõni mees, kes teistele püüab haridust ette kujutada, ja omal pole tal muud haridust, kui seda, et ta Püha kirja halwaks paneb, et ta maha kisub, aga midagi head ei ehitata! — Kallist rahu kõige suguwendadele!

J. P.

Ristirahva Pühapäevaleht (nr. 20), 20. mai 1901, lk. 173

Kaukasiast Medweshja kreisist.

Ilmad olid meil siin möödaläinud talwel üleüldse kaunis pehmed ja soojad. Liig pakkast külma ehk suuri lume tuiskusi ei olnud olemas, lund oli ka kasi-na poole, nii et ree ehk saaniga rahwas wäga wähe wõis sõita ja oma asju toimetada. Oli meil küll ka kartus selle üle, et ehk niisugused heitlikud talwe ilmad tali wilja orased ära rikub, aga, Jumal tänatud, terweks ja rikkumata jäi kõik! Kewadine põllutöö algas meil juba 5. Märtsil, ja sai ka enamast juba pühadeks, see on 1. Apriliks walmis. On ka aastaid olnud, et sel ajal wast põllutöö alustud saab. Aga tänawu on seda warane kewade ja korralikud ilmad edendanud. — Wilja hinnad on pea needsamad mis sügise, 6 kuni 7 rubla ümber seisab nisu tsetwerti hind, rukid ja odrad alla seda. Muidu elab rahwas oma igapäewase ülespidamise poolest kaunis heas korras, ja see tuleb sest, et Jumal möödaläinud kolmel aastal järjest kaunis head wilja kasu on õnnistanud. Annaks aga Jumal meile kõigile seda mõista ja tänuga Tema käest wastu wõtta, siis ei lõpeks jahu wakast, ega õli kruusist.

Olgu siin ka paar sõna rahwa waimulikust elust öeldud. Jumal olgu tänatud, kes meie weikest Eesti kogudust siin ikka oma kalli Ewangeli kiriku ja õpetuse juure on hoidnud. Kõik kiriklik seadus ja kord on rahwa juures peetaw ja auu sees. Miski iseäralikku umbusu lõhet ei ole ette tulnud, mis rahwa waimu elu oleks nõrgestanud, nii kuidas seda mõnestki kohast kuulda on olnud. Ja ehk küll ka wahest meilgi möödaläinud aegul tormid ja tuuled on tõusnud, nad on ikka jälle waikinud. Muud kui kooli asjus tuleb tihti üht ja teist segadust ja waidlust ette, kõige rohkem sellepärast, et meie koguduses kahte sugu rahwast elamas on: Eestlasi ja Sakslasi. Wiimaseid on wist peale paari kümne peret. Nende poolt on siis ikka nurisemist kuulda, kui oleks Eestlastel wastik püüdmine, nende laste koolitamist maha suruda; nii süüstakse siis mõlemilt poolt teine teise wastu. — Jah wõib olla —, oleme ju ikka kuulnud, ka wanastki ajast, et nõrgem wägewama all on pidand kannatama.

Ja mis ma siin weel ütlen, on see, et „süüd wasikal, süüd rokal ja süüd roka rokutajal ka.” Süüd Eestlastel, süüd Sakslastel, ja süüd wist kooli juhatajatel ka. Kui igaüks omast kohast seda Issanda sõna meele tuletaks, et meie peame oma ligimest armastama kui iseennast ja ka kõigile head tegema, aga kõige rohkem neile, kes meiega ühes usus on, ja kui ka juhatajad kooli õpetuses ikka küsiksid: „Issand mis Sa tahad, et ma pean tegema,” — siis saaksid Tema käest selle kostuse: Et mine ja õpeta neid ühes usus ja armastuses, Eestlase kui ka Sakslase last, sest nad on kõik ühed minu karja talled, keda ma armastan.

Jah, Jumal walgustagu ise oma rahwast ja nende juhatajaid, sest muidu eksime meie ja läheme kõrwale õigest teest. — Kallist rahu soowides jätan siin kõiki Jumalaga.

J. P.